

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kuuleminen 12.11.2024

Asiantuntijalausunto

Asia: HE 175/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, ympäristönsuojelulakia ja vesilakia. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut tiiviisti mukana valmistelussa ja pitää esitettyjä muutoksia tarkoituksenmukaisina ja tarpeellisina.

Esityksellä lisättäisiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (vesien- ja merenhoidonlaki) uudet lupamenettelyssä sovellettavaksi tulevat säännökset vesien tilan ympäristötavoitteista ja niitä täsmentävä heikentämättömyysvaatimus. Muutokset perustuvat vesipuitedirektiivin vesien tilan ympäristötavoitteita koskeviin EU-tuomioistuinratkaisuihin.

Kun vesien- ja merenhoidonlaki annettiin, vesienhoidon ympäristötavoitteet tulkittiin ainoastaan jäsenvaltioiden vesienhoitoa ohjaaviksi tavoitteiksi, eikä niillä katsottu olevan sitovaa vaikutusta lupaharkintaan. Lain säätämisen jälkeen annetuissa Euroopan unionin tuomioistuimen ympäristötavoitteita ja niiden sitovuutta vahvistavissa tuomioissa on kuitenkin päädytty pitämään tavoitteita sitovina. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan lainsäädännön selkiyttäminen ja vakiintuneen oikeuskäytännön ottaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä on tarpeen.

Toiminnanharjoittajissa huolta on herättänyt kirjattujen tavoitteiden soveltamisen laajuus muissa kuin juuri lain tarkoittamissa tapauksissa sekä lakimuutoksen spekulatiiviset seurannaisvaikutukset luvanvaraisuuden laajenemiseen. Silloin hyvän tilan tavoitteiden ja heikentämiskiellon lainsäädäntöön viemisen vaikutus muuttuisi alkuperäistä tarkoitustaan laajemmaksi. MMM korostaa, että tässä kyseessä olevassa esityksessä ei kuitenkaan muutettaisi ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen luvan tarkistamista koskevia säännöksiä eikä lupien muuttamisen soveltamiskäytäntöä.

Lakiin lisättävät vesipuitedirektiivin mukaiset hankekohtaiset poikkeusedellytykset mahdollistavat hankekohtaisen poikkeamisen ympäristötavoitteista lupakäsittelyn yhteydessä. Tämä on toimijoiden näkökulmasta luvitusta sujuvoittava muutos, koska muutoksella mahdollistettaisiin poikkeusten hakeminen myös muulloin kuin valtioneuvoston hyväksyessä vesienhoitosuunnitelmia kuuden vuoden välein. Tähän ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole säädetty menettelyjä. Esityksessä on mielestämme otettu tältä osin huomioon kaikki vesipuitedirektiivin mahdollistamat poikkeamismenettelyt.

Esitys sujuvoittaa lupaprosesseja ja lisää ennakoitavuutta, mutta samalla se saattaa lisätä byrokratiaa ja resursseja poikkeusedellytysten lupakäsittelyn osalta poikkeusta hakevalle taholle selvitysten tuottamiseksi sekä lupaviranomaisen käsittelyyn. Sitovien ympäristötavoitteiden ja poikkeamismahdollisuuksien myötä vesien tila-arvioinnista on tarpeen säätää nykyistä tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Myös vesimuodostumakohteisten vesien tilatietojen tarkentaminen vaatii resursseja.